

A különböző kultúrájú és családi háttérű (roma) tanulók testnevelés órákon való minél hatékonyabb részvételének megvalósítása

● **KTATÁSI HIVATAL**

Kiss Attila
Szegedi POK
testnevelés és sport
szaktanácsadói munkaközösség-
vezetője

Jogszabályi háttér

- a nemzeti köznevelésről szóló [2011. évi CXC. törvény](#)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról szóló [2014. évi CV. törvény](#)
- a lemorzsolódással veszélyeztetett tanuló fogalma: a nemzeti köznevelésről szóló [2011. évi CXC. törvény](#) 4.§ 37. pont
- a nemzeti köznevelésről szóló [2011. évi CXC. törvény](#) 19.§ (2) h) bekezdése 2015. január 1-vel hatályos rendelkezése alapján. (A korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer létrehozását és működtetését az EU 2020 stratégia vonatkozó célkitűzéseire tett hazai vállalás (a korai iskolaelhagyók arányának 10 %-ra történő csökkentése 2020-ra) tette szükségessé

Jogszabályi háttér

- A korai jelzőrendszer működtetésével a nevelési-oktatási intézményekben nyilvántartott adatokra épülve értékelést, elemzést követően jön létre egy olyan pedagógiai munkát támogató rendszer, amely segíti a pedagógusok oktató-nevelő munkáját, támogatja az intézményeket a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókkal kapcsolatos teendőkben, valamint a beavatkozások megszervezésében, megvalósításában.
- A terület további célja a szükséges pedagógiai eszközök és módszerek intézményi szintű alkalmazásának támogatása, a beavatkozások előrehaladásának nyomon követése, valamint a lemorzsolódás megelőzése, a korai iskolaelhagyás megakadályozása érdekében a pedagógiai támogatást segítő szakemberek együttműködésének, koordinálásának megszervezése.

A korai jelzőrendszer

- a lemorzsolódás megelőzését szolgáló országos korai jelző- és pedagógiai támogató rendszerben a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 4. § 37. pontjában meghatározott, lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókra vonatkozóan történik statisztikai adatgyűjtés
- az Nkt. 4. § 37. pontja értelmében lemorzsolódással veszélyeztetett az a tanuló, akinek az adott tanévben a tanulmányi átlageredménye közepes teljesítmény alatti vagy a megelőző tanévi átlageredményéhez képest legalább 1,1 mértékű romlást mutat, és esetében komplex, rendszerszintű pedagógiai intézkedések alkalmazása válik szükségessé

A korai jelzőrendszer

- a lemorzsolódás megelőzését szolgáló korai jelző- és pedagógiai támogató rendszerben gyűjtendő adatkörökről, valamint az adatszolgáltatás rendjéről az Nkt. vhr. rendelkezik részletesen. Az Nkt. vhr. 26/A. § (2) bekezdésében foglaltak alapján a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók létszámát a 44/J. §-ban foglalt adatok szerint összesítve szükséges megadni
- az adatszolgáltatás azokra a tanulókra vonatkozik, akik az alábbi feltételek legalább egyikének vagy mindkettőnek megfelelnek

Mező név	2016/2017 tanév II. félév		2017/2018 tanév I. félév		2017/2018 tanév II. félév	
[a04t18] - Tanulók összlétszáma*	745441	100%	746277	100%	746258	100%
[a03t01] - Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók száma összesen	80900	10,85%	82017	10,99%	66121	8,86%
[a03t02] - Az adatszolgáltatási időszak félévének értékelésénél, minősítésénél egy vagy több tantárgyból elégtelen (1) osztályzatot kapott tanulók száma	40637	5,45%	61861	8,29%	32829	4,40%

Mező név	2016/2017 tanév II. félév		2017/2018 tanév I. félév		2017/2018 tanév I. félév	
	[a03t02] - egy vagy több tantárgyból elégtelen (1) osztályzatot kapott tanulók száma	40637	5,45%	61861	8,29%	32829
[a03t02] - Matematika	21288	2,86%	28482	3,82%	17704	2,37%
[a03t02] - Testnevelés	3543	0,48%	5188	0,70%	3101	0,42%
[a03t03] - Az adott tanítási évben évisméltésre kötelezett tanulók száma	14688	1,97%	0	0%	12740	1,71%
[a03t03] - Matematika	9567	1,28%	0	0%	8653	1,16%
[a03t03] - Testnevelés	2898	0,39%	0	0%	2672	0,36%

Fejlesztési anyag célja

- módszertani anyag, értékelési- és követelményrendszer kidolgozása
- vegye figyelembe az életkori sajátosságokon túl, a kulturális különbségeket, továbbá a nemi különbségekből fakadó eltérő mozgásigényeket
- a diákok az órákon végrehajtott feladatokon keresztül megszeressék a mozgást, hogy egész életre szóló igényükké váljon

Fejlesztési anyag célja

- hosszú távú folyamatban kell gondolkodni és alulról kell elkezdni a probléma felgöngyölítését, már óvodás és kisiskoláskorban
- felzárkóztató programokra komoly uniós források
- olyan diák nincs vagy nagyon kevés, aki csak testnevelés tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot
- nem a tantárgy követelményei okozzák a problémát, hanem a tanulás és iskolai kötelezettség teljesítése

Rövid szakmai helyzetelemzés

- a roma tanulók egyre nagyobb (10%-ot is meghaladó) arányban vannak jelen a közoktatásban
- az iskolai eredményességük elmarad az átlagtól
- a lemorzsolódás tünetével leginkább az általános iskola befejezése után találkozunk
- nem folytatják a tanulást a fiatalok a stressz, a túlzott szülői nyomás, esetleg az anyagi helyzet miatt

Rövid szakmai helyzetelemzés

óvodáskori tünetek

- nyelvi hátrányokkal érkeznek
- nem járnak rendszeresen óvodába
- nehezen valósítható meg az óvoda és a család együttműködése
- a konfliktusok esetén a szülők a pedagógusokkal szemben a gyermekeik védelmére állnak

Rövid szakmai helyzetelemzés

iskoláskori feladatok

- a túlzott szülői nyomás és az anyagi helyzet is azon okok közé tartozik, ami miatt nem folytatják a tanulást a fiatalok
- ne erőltessünk semmit, lehetőségeket nyújtsunk
- támogató hozzáállással, belső motivációs szint növelése
- közösségi élmények nyújtásával, a mozgás és a tanulás összehangoltságával érhetünk el eredményeket.

A tanulói lemorzsolódást befolyásoló tényezők

- a szociokulturális hiányosságok (az otthoni támogató háttér hiánya - szülők nemtörődömsége)
- nem megfelelő a pedagógusképzés, alkalmassági vizsga a felsőoktatásba, több módszertani felkészítés szükséges
- a nem megfelelő óvodai és általános iskolai felkészítés (mozgáskoordinációs problémák, nem alakul ki pl. megfelelő játékkultúra, 14 éves korra a rendszeres mozgás, testedzés iránti igény)
- általános iskolában a testnevelés óra helyett más tantárgyi óra
- indokolatlan felmentések

A tanulói lemorzsolódást befolyásoló tényezők

- a többi tantárgyi kudarc közömbösséget generál a testnevelés tantárggyal szemben is
- infrastrukturális helyzet (osztálytermekben és eszközök nélkül tartott órák nem motivál; öltözködési és tisztálkodási lehetőség hiánya a fizikai munka tagadását teszi lehetővé higiéniai okokra hivatkozva)
- roma tanulók nem öltöznek együtt társaikkal
- a tankötelezettség korhatára
- a középiskolákban még nehezebben motiválhatók a tanulók

Javaslatok prevencióhoz - tanulók

- tanulásmódszertani foglalkozások a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók számára
- tanulást segítő szakemberek támogató munkája az személyre szabott pedagógiai módszerekkel egyéni foglalkozások speciális szakemberekkel, akár iskolai tanórákon a pedagógus órai munkájával közösen, párhuzamosan (fejlesztő pedagógus, iskolapszichológus, szociális munkás), ezen személyek biztosítása a veszélyeztetett iskolákban
- tankötelezettség korhatárának emelése (18 év)

Javaslatok prevencióhoz - pedagógusok

- pedagógustámogató képzések, célirányos továbbképzések a lemorzsolódás megelőzésének megelőzéséhez, mentorok preventív képzése – munkaidőben
- egyéni tanácsadás biztosítása akár szociális munkás segítségével
- esetkonferenciák, műhelymunkák biztosítása 3 havonta
- több óralátogatásra, rendszeres kommunikációra van szükség az alsó tagozatos és felső tagozatos pedagógusok között

Módszertani anyagok megismerése

- minta óraterv, foglalkozás terv
- konfliktuskezelési módszerek
- KIP módszer a testnevelés órákon, óralátogatás megszervezése a KIP-es iskolákban
- „Dobbantó” módszer
- Csenyéte - alternatív módszerek
- egymástól tanulás, jó módszerek, jó gyakorlatok (megismerése) alkalmazása
- „Kedvesház program” - Nyírtelek
- Burattino Iskola
- „A pozitív motivációs környezet kialakítása és a mozgástanítás korszerű megközelítése az iskolai testnevelésben: elmélettől gyakorlatig”

Stratégia

- a tanulók számára egyértelmű, világos szabályok
- az osztály vezéregyéniségének segítségével motiválni a többi tanulót
- színesebbé, érdekesebbé, változatosabbá tenni a testnevelés órát
- a hátrányos helyzetű gyermekek képességeivel kapcsolatos elvárásaink legyenek reálisak
- sportnapok szervezése – mindenki jutalmazása
- egészségtudatos életforma igényének kialakítása

Stratégia

- a pedagógus személye, viselkedése, életvitele követendő modell legyen számukra
- példaképek állítása (roma sportoló, sikeres ember), bemutatása
- kommunikációs technikák fejlesztése
- pozitívan álljunk hozzá az eredményeikhez, eredménytelenségeiket, hibáikat toleráljuk
- minél több fejlesztő értékelés
- a tanulók bevonása az óra tartalmának tervezésébe

Stratégia

- minden gyermek kapjon néha személyre szóló feladatot, amelynek elvégzését ellenőrizzük, értékeljük, ha lehet, sportkiállítást rendezzünk belőlük
- hagyjuk, hogy az interakciós kapcsolatokban a gyermek adhasson, a bennük lévő pozitív energiákat mozgósítsuk
- a tanulók állítsanak össze gyakorlatokat, játékokat és vezessék a tanítási óra egyes részeit, mint „kisedzők”, „tanársegéd”
- azoknak a képességeknek és készségeknek felfedezése, amelyekben sikereket érhetnek el - sportolás, művészetek [tánc, dráma, rajz, kézművesség] szabadidős programok

Értékelési és követelményrendszer

- feltérképezni tanév elején minden gyereket, szociokulturális környezetét
- egyéni tervek kialakítása a felmérések alapján, megjelölve az elérendő célt, a célok elérésének útját
- a kis eredményt is értékelni, önmagához képest mérni
- NETFIT filozófia – szülők tájékoztatása
- élményalapú testnevelés órák, sportos foglalkozások

Támogató javaslatok

- nyitottság az újra
- tanártovábbképzés megújítása
- sikeres romák életútjának bemutatása
- pedagógus munkáját párhuzamos nevelésen-oktatáson keresztül segítse fejlesztő pedagógus, iskolapszichológus, logopédus, gyógypedagógus szakmai csapat
- kis létszámú osztályok csoportok indításának lehetősége, személyre szabott foglalkozások tartása

Támogató javaslatok

- hospitálások, eszmecserek, problémamegoldó módszerek kipróbálása
- korszerű ismeretanyagok követése, adaptálása
- továbbképzéseken, műhelymunkákon való aktív részvétel
- páros óravezetés megvalósítása a testnevelés órákon
- az alsó tagozaton testnevelést tanítók szakmai, módszertani tudásának bővítése, segítése az intézményvezetők támogatásával

Osztályteremben tartott órák esetére

- NETFIT által ajánlott jóga gyakorlatok
- relaxációs- és nyújtó gyakorlatok zenére
- kisebbségre jellemző és standard tánclépések tanulása és gyakorlása
- agresszivitás levezetésére dühöngő sarok kialakítása

Tornateremben tartott órák esetén

- előírt követelmények, szabályok tudatosítása, következetes betartatása
- újszerű mozgások megismertetése (népi játékok, lábtoll)
- tanulói kérések teljesítése
- teljesítményfüzet vezetése
- tanári együttműködés, személyes példamutatás (órai feladatokban, játékban való aktív részt vétel, házi bajnokságokon tanár csapat delegálása, stb.)
- havonkénti együttműködési jegy adása (órai részvétel + aktivitás)
- dühöngő sarok kialakítása szabad használata (Falra akasztott szivacsszőnyegre ütések, rúgások. Fektetett szivacsszőnyegen birkózás, cselgáncs alapgyakorlatai egyénileg vagy párban küzdő jelleggel)

Szervezési változtatások

- infrastruktúra feltételeinek javítása (TRX, fitball labda, kondigépek, stb.)
- MACIKA pályázat lehetőségei
- pedagógiai asszisztensek, pszichológus jelenlétének biztosítása (egyéni beszélgetések- konfliktuskezelő technikák alkalmazása)
- nemek szerinti csoportbontások lehetőségének biztosítása
- sportegyesületi bemutatók közös munkával
- külső helyszínen történő órák megtartása
- páros óravezetés

Motiváció fenntartása

- osztályfőnök és tantestületi tanárok óralátogatásra való felkérése
- szakmai megújulás (korszerűsített népi játékok órai alkalmazása, konfliktuskezelő módszerek alkalmazása, pozitív tanulási környezet megteremtése)
- csarnok megosztáskor feladatmegosztással és csoportkeveréssel óratartás
- szülők tájékoztatása, bemutató órák tartása
- versenyeztetés (házibajnokságok, városi versenyeken való részvétel, iskolán-osztályon belüli eredmények csúcok nyilvános adminisztrációja)

Motiváció fenntartása

- egyéni ütemterv, egyéni mentorálás
- a tanulók önmagukhoz mért értékelése
- fejlesztés eredményének mérése
- kis lépések elvének alkalmazása
- diákok kudarckerülő attitűdjének oldása
- a tanulók egyéni képességeit figyelembe véve a gátlások feloldásának segítése
- reális önismeret és önértékelés kialakításának és fejlesztésének lehetőségei

Műhelymunkák témakörei

- órai, értékelési problémák azonosítása
- kudarc, alul teljesítés okainak felderítése
- a kudarc okainak kezelése
- órai légkör, fegyelmi helyzet az órákon
- diákcentrikus attitűd
- tanár-diák kapcsolat
- pozitív motiválás
- sikerélményhez juttatás lehetőségei
- egyénre szabott, változatos tanulási módszerek, eljárások

Források

- Bognár Mária: Egy sikeres kezdeményezés a korai iskolaelhagyók integrálására: az FSZK Dobbantó programja
- Rajnai Judit Lehet másképp?! – avagy pedagógiai alternatívák a hátrányos helyzetű roma fiatalok nevelésében
- Somhegyi Annamária (2016): Teljeskörű iskolai egészségfejlesztés (TIE): jelen helyzet, „Az egészség a TIE-d is!” - EMMI Egészségügyért és Oktatásért Felelős Államtitkársága, 2016. március
- <https://www.burattino.hu>

Köszönöm a figyelmet!